

Список використаних джерел

1. Артикуца Н. Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію / Наталія Артикуца // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. – Вип. 6. – К. : КНЕУ, 2005.

2. Проценко Г. П., Маруніч І.І.: Юридична термінологія у професійному спілкуванні: Фондова лекція з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/ud/lectures/lekc-2-ukr-mova.doc>.

3. Способи утворення юридичних термінів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studopedia.info/6-89475.html>.

Богущ М. Р., здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший викладач кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ
Проценко Г. П.

ТЛУМАЧЕННЯ ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ ТЕРМІНІВ

Докорінні зміни, що відбуваються останнім часом в українській державі ґрунтуються на системних реформах у всіх галузях життя суспільства. Це потребує зрозумілого нормативно-правового регулювання. Змінення законодавства інколи відбувається на підставі заперечення того, що було раніше, намагання по-новому підійти до усталеного порядку. Проте виникає запитання, чи не призведуть такі зміни до іншого тлумачення звичних термінів. Тому з'являється необхідність розглянути доцільність відмови від звичних юридичних формул і заміни їх новими, зокрема на прикладі таких термінів, як «громадський» і «публічний».

Незважаючи на незмінний інтерес науковців до питань громадського порядку, на цей час не відбувалося дослідження цього інституту в контексті правничої герменевтики, особливо з урахуванням положень нового Закону України «Про Національну поліцію». Метою статті є встановлення доцільності й правомірності уведення до законодавчого термінологічного масиву номінацій «публічна безпека» і «публічний порядок»

замість усталених термінологічних сполук «громадська безпека» і «громадський порядок».

Розглянемо насамперед лінгвістичні підстави застосування термінів «громадський» і «публічний». Обидві лексичні одиниці утворені за однаковою словотворчою моделлю: вони походять від іменників. Тому є сенс визначити семантику слів, від яких утворилися досліджувані терміни.

Як зазначено у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, лексема «грумада» є багатозначним словом. Основними її значеннями виступають: «1. Група людей, об'єднаних спільністю становища, інтересів і т.ін. 2. Об'єднання людей, що ставить перед собою певні спільні завдання; організація». Звідси «громадський» – той, «який відбувається в суспільстві або стосується суспільства, зв'язаний з ним; належний усій громаді, усьому суспільству, колективний; призначений для загального користування; який добровільно обслуговує різні аспекти життя колективу».

Лексема «публіка» походить з латини і має кілька стилістично різнорідних значень, зокрема: «збірн. Люди, що перебувають де-небудь як глядачі, слухачі, відвідувачі; розм. Люди, народ, товариство; жарт., зневажл. Непевні, підозрілі люди». Відповідно «публічний» тлумачиться таким чином: «1. Який відбувається в присутності публіки, людей; прилюдний, привселюдний, гласний, відкритий. 2. Призначений для широкого відвідування, користування; громадський, загальний, загальнодоступний».

Порівняльний аналіз семантики термінів засвідчує наявність певної сфери перетину значень щодо опосередкованого відношення до людей, проте терміну «публічний» не властиві семи, що вказують на суспільний характер, елементи організації спільноти.

Офіційна дефініція поняття «публічний порядок» міститься у постанові Пленуму Верховного Суду України від 24 грудня 1999 року № 12, де зазначено, що це є «правопорядок держави, визначальні принципи і засади, які становлять основу існуючого в ній ладу (стосуються її незалежності, цілісності, самостійності й недоторканності, основних конституційних прав, свобод, гарантій тощо).

Поняття «громадський порядок» і «громадська безпека» є невід'ємною частиною Кримінального кодексу України, Кримінально-виконавчого кодексу України, Кодексу Цивільного

захисту України, Кримінального процесуального кодексу України та ін.

Активне застосування в тексті Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року термінів «публічний порядок», «публічна безпека» суттєво дисонує із практикою вживання усталених термінів в існуючому масиві чинних законодавчих і підзаконних актів, починаючи з Конституції і кодексів України аж до ряду інших законів, що містять згадку про «громадський порядок» і «громадську безпеку».

Чи є підстави турбуватися щодо заміни однієї номінації її синонімічною назвою? У випадку, який розглядається, з повною відповідальністю слушно надати стверджувальну відповідь, адже це не просто механічна заміна. Подібна практика призводить до підміни сутності самого поняття. Проведений до цього семантичний аналіз ключових термінів виявив, що домінантою у розумінні прикметника «публічний» є те, що асоціюється із поняттями «відкритий, прилюдний, гласний», а у прикметника «громадський» – те, що базується на суспільних, соціальних відносинах. Зробивши заміну термінів, укладачі нового закону по суті вихолостили сему організації спільноти. Вибір зроблений на користь того, що робиться на публіку й в угоду публіці.

Проведене нами дослідження дозволило визначити сутність понять «громадський» і «публічний» щодо потенцій їх вживання у законодавчих і підзаконних актах. У результаті встановлено, що механічна рокировка без опори на глибинну семантику термінів, практику термінологічного вживання у більшості законів, насамперед у Конституції України, сліпе калькування запозичених номінацій не тільки спотворюють понятійний апарат науки, але й перешкоджають розумінню ролі і функцій нових соціальних інституцій. Це дає підстави порушувати питання щодо уніфікації ключової термінології адміністративної діяльності, а також внесення відповідних змін до прийнятих без ґрунтовної наукової експертизи законів.